

354a

V.
 Väinämöisen paluu.

Kansallis-olehtinen avain.

3546

Vainämöisen paluu.

41.

Vainämöinen ja Suomen kansa.

Vainämöinen on Kalevalan sankareista ensimmäinen ja ylin ja lähinnä runolaulajien sydäntä. Kaikki häntä rakastavat ja ihailevat, kaikki tuntevat, että hänessä on tuotu ilmi syväntä, onita Suomen kansan henjensä' liikkuu. Hänessä on ihaankuvin personoituna heimmomme rakkaus tietoon ja viisauteen, lauluun ja runouteen, se uskko sanojen ja sävelten voimaan. Vainämöinen se lannistumaton leijius, korpumattomuus päätöksissä, voittamaton maltillisuus ja tyyneys ^{merkitsee} ~~kuvasi~~ jokaisen suomalaisen ~~sisästä ihanteesta~~ silmissä ihanteellista luonnetta.

Riippa ihmetkään, sillä Vainämöisen persoonallisuudessa piilee salaisuus, joka erikoisella tavalla tekee hänet koko ^{kaasamme} ~~kaasamme~~ isäksi ja perikuvaaksi. Tähän saakka käyttämämme avaimet ovat joko yleistyneet Väinän

personallisuuttaan tai luonneet sen ihmisen ihminen olem-
 lona näköpiirimmme, toisin sanoen ovat tehneet hänestä joko
 jumalaa tai ihmisen, mutta ei ensi kädessä suomalaista.
 Se avain, jota nyt vielä aiomme käyttää, jättää Vainä-
 nämoisen puolellisen taivaan ja maan välille, mutta
 tekee hänet niin täysiveriseksi suomalaiseksi, että
 jokainen Suomen kansan lapsi voi tuntea riippuvai-
 suutensa hänestä.

Tämä avain on okkultis-kansallinen.
 Se merkitsee ensinnäkin, että Väinämöisessä on kuvit-
 ta Suomen kansan henkeä ja sielua, meidän n. k. kansallis-
 henkemme. Hänessä on personoituna, kuten sanoimme ai-
 kem, karsamme syvin pyrkimys, syvin usko ja syvin
 rakkaus. Mutta se merkitsee muutenkin. Se merkit-
 see, että Väinämöinen „pahanallisenä“ jumalolentona
 ei ole kuollut vaan elää, että hän edustaa Suomen kan-
 sallishenkeä ei ole vain menollinen kuvitelma, vaan
 elävä personallinen todellisuus.

Kuinka se on ymmärrettävissä? Koska tä-
 si koskettamme muuatta näkymättömän maailman salaisuut-
 ta, täytyy meidän vähän selittää asiaa.

Kansojen erilaisuus, sekä ulkonainen että
 sisäinen, riippuu niiden kielestä, maasta, luonnollisista elin-
 ehdoista, ilmastosta y.m. tunnetuista seikoista. Jokainen

556
kansan muodostaa yhtenäisen kokonaisuuden, joka näkymättö-
mässä maailmassa ottaa sen yli kaareutuvan henkisen ilma^{ke-}
~~han~~ eli auran muodon. Kansan aurassa näkyvät sille omi-
raiset sielulliset tunnusmerkit: sen luonteenlaatu, sen aja-
lustavat, sen tuonekyvyt, ^(sen henkiset pyrkimykset) sen taiteelliset taipumukset, sen
vallitsevat mielihiteet j. n. e., jotka yhdessä muodostavat
kansan ~~niin~~ niin sanoaksenne persoonallisen sielun.

Mutta tämän ^(kollektiivisen) kansansielun takana piilee
henkinen salaisuus. Niinkuin ihmisellä on korkeampi mi-
nännsä, jonka hetkellinen ilmennys hänen persoonallisuutensa
on, niin on kansan kollektiivisen kokonaisuuden henkisesti
koossapitäväni voimana yksitöllinen ähyolento, jota voimme
kutsua kansallishaltijaksi. Tämä on itsenäinen henkiolento,
joka ei kuulu meidän ihmisliseen kehitysjärjestelmäämme,
vaan toiseen, n. k. enkeli- eli sankritinkielisellä nimellä deva-
va-kehitykseen. Hän on verrattain korkea olento omassa järjes-
telmässään ja on saanut - ehkä omaa kehitystään varten
- elämäntehtäväkseen huolehtia kansakunnan kohtaloista
ja johtaa sen henkistä kasvua. Valitsemansa kansa on ~~sen~~
~~hän~~ hänen sydämelleen ylen kallis ja sen luonteesta on jotakin,
joka vastaa hänen omaa olemustaan, sillä hänen antautumisensa
kansan johtajaksi ja samalle palvelijaksi on sekä vaikea että vas-
tunnollainen teko. Kansan aurasta tulee ikäänkuin hänen
yksinäisen ruumiinsa eli asuntonsa ja hän ottaa ~~läh-~~

357)
~~Kansan~~ kansan sieluelämän omakseen. Siten syntyy yhtenäinen
tainen vuorovaikutus kansan persoonallisen sieluelämän ja
suojelusenkeliin oman tajunnan välillä. Enkeli koettaa kas-
vattaa kansan sielua ja muodattaa sen aurasen omia yleisiä
inspirationsinejaan ja tunteimuksiaan. ^{ruusimäntä} ~~Valittomasti~~ ^{han ei}
~~voi~~ kansaan vaikuttaa, ainsastaan ^{den kautta} semmoisten yksitoikkoisten,
jotka ~~isänmaan~~ isänmaanrakkauden täyttämisiä kuuluvat hä-
nen äänensä ja sitten taiteen, kirjallisuuden tai sankariteko-
jen välityksellä tuovat ilmi hänen sanonnan ja tahtoaan. ^{# vaud!} ~~Kalle~~
isänmaanrakkauden syvä ja henkinen juuri on ~~siinä~~ ^{siinä}, että
isänmaan ja kansan takana on tämä suuri, rakastava ja ju-
^{joka sekin herättää rakkautta yksittäisiin ihmisiin} ~~malattainen~~ olento, Orsko ihme, että ^{miten} jotkut kansat ovat kiin-
tä ainsana jumalansa palvelleet?"

Kun nyt Väinämöinen edustaa Suomen
kansallishenkä, merkitsee tämä, ^{paitsi} ~~koska~~ että Väinämöisessä
on persoonallisuus ~~Suomen~~ Suomen kansan sieluelämä, myös, että Väinämöi-
nen, runojen ja runon uskon ja Kalevalan Väinämöinen, on se
suojelusenkeli, joka Suomen kansalle on annettu.

Koska Väinämöinen tässä merkityksessään Suo-
men kansan kohtaloon liitti omansa, emme osaa tarkalleen
sanoa. Se tapahtui historianantakaisina, kalevalaisina aikoina,

1) Seuran suhdetta kansaan j. n. c. olen hieman lauseammoin kuv-
vailnut kirjassani "Suomen kansallishenkä", Helsinki 1913, Teo-
sopinen Kirjakauppa ja Kustannustie.

toiselle sivulle

Suojelusenkeli ei tietenkään ole yksin, vaan mah-
tavan auttajajoukon, alempiasteisten enkeliin p'halttiin
ympäriöimä, mutta kaiken j.n.e.

358)
silloin kun kukoisti esi-isäimme kulttuuri. Mieleemme
teki nähdä Kalevalan runojen kertomuksissa Väinämöi-
sen elämävaiheista viittäkymmentä vuorokautta
kohtalonvaiheista. Kaukaisia aikoja sitten oli Suomen
heimo suuri ja mahtava. Suuri osa Euroopan oli sen halli-
tussa ja se hallitsi viisauden voimalla enemmän kuin
väkivallalla. Sen sivistys oli enemmän kehittyneempiä
necellista laatua. Se oli maata viljelevä, metsästyksiä,
kalastusta ^{y. m. alinkeinoja} harjoittava ja kauppaa käyvä kansa, mutta
samalla herkkätuntoinen, uskonnollinen ja soitannol-
linen eikä elämä olisi velle merkittävästi ollut il-
man laulua ja runoutta, ilman syvempiä luonnontie-
toa ja tietojen taitoa. Sen tietäjät olivat vihityt korkean
mysterioisuuksiin ja kuuluivat mahtavasta loitsutaidostaan.
Se oli Kalevalan kulttuuria, se oli Väinämöisen aikoja.

Sitten tapahtui muutoksia ja mullistuksia.
Historian näyttämölle astui toisia kansoja. Väinämöinen ve-
lityksi ryörytti, hänen valtakuntansa hajosi. Mutta hänen kan-
sansa alkoi ryhmittäin ja jietkien aikoja. Kuluessa siirtyi
Pohjolaan Suomenniemelle: sinne tulivat hämäläiset, kar-
jalaiset, kainulaiset, pirkkalaiset, ja meksi ^{permalaiset} heitä nimitetä
tänne. Ja heidän muistissaan säilyivät vanhat ajat; jietki-
nä talvipuheina he niistä laulehivat ja runoilivat. Ja kun-
ma kyllä he vahvasti uskoivat, että vanhat ajat joeskus jaa.

toiselle sivalle.

Siihen kuuluu^{vat} paitsi nykyisten suomalaisten esi-isät, niinkään lappalaisten y. m. suomensukuisten heimojen esivanhempmat.

Y. Viivan alle

1) Tämän käsityksen mukaan ovat esim. germaanit myöhemmin Eurooppaan tulleet kuin suomalaiset esi-isämme, ja germanilaisten vanha Edda-uskonto, jossa on paljon yhtäläisyyksiä Kalevalaisen kanssa, on yhtä hyvällä syyllä lainannut joitain^{kin} suomalaisten elämänkatsomuksesta kuin jäänvastoin. M. m. Yrjö Koskinen sanoo: "Kun nyt yleensä Euroopan kie-
lisiin tavaten Suomen: sukuisia aineita, joiden syntyä ei käy tydyttäväisesti selittää historiallisen aikakausien oloista ja suhteista, on tämä seikka mielestäni vahvimpia todistuksia siihen, että se väestö, joka jo ennen historian alkua ruukki Eurooppaan alalta, oli Suomen: sukua." Tiedot Suomen: suuren muinaisuudesta, siv. 25, 26.

laavat. Perintätieton kulki muisto Väinämöisen lu-
pauksesta kerran vielä palati takaisin. Myöhemmin, kun
Suomeen ^{oli} tullut kristinusko ja kansa oppi hylkäämään
vanhoja jumaliaan, yhdistettiin Väinämöisen poistumi-
sen kristinuskon maahentuloon, mutta ennustusta
ei unohdettu. Meidän päivämme saakka se kaikkii kan-
san huulilta vanhan Väinämöisen, räinkuisen tietäjän
jäähyy vastisanoina:

Petit

"Annapas ajan kulua,
"Päivän mennä, toisen tulla,
Taro minua tarvitahan,
Katsotahan, kaiver tahan
Uuen sammon saattajaksi;
Uuen soiton suoriaksi;
Uuen kuen kulettajaksi;
Uuen päivän jäestajaksi;
Kuen ei kulta, aurinkoa,
Eikä ilmaista iloa."

Kuinka nyt tulee ymmärtää tätä Väi-
nämöisen lupausta? Onko sillä tosi tarkoitus? Onko siinä
totuus takana? Onko se todellista traditsionia vai onko runo-
laulajain mielikuvituksen lisäimiä?

Sanoimme jo, ettei se ole pakanalliso-
kristillisen ajan murroskaudelta, vaan paljon vanhemmal-
ta ajalta; se on Kullervo-kauden alussa annettu¹⁾ ja meidän

¹⁾ Tässä kirjassa emme puhu Kullerovasta.

vakaumuksemme mukaan se on todellinen lupaus, jota kansallishaltiamme Väinämöinen ~~kos~~ silloin antoi jonnekun inspiroimansa inhimillisen Väinämöisen välityksellä.

Niin ollen matamme kyyry: jos ei kansallishaltiamme silloin vetäytyneet kokonaan ja ainiaaksi pois, mitä takeita meillä on hänen palaamisestaan ja koska se tulee tapahtumaan?

Tähän vastaamme: se ei tule tapahtumaan aivan samalla tavalla kuin ennen. Kun Väinämöinen viimein johti Suomen heimoja, oli hän tavallaan joukkorichu kansalla: hänen kansaan eli valtakuntansa oli kokoonpanttu erilaisista aineksista ~~että~~ ^{eli} paremmiin sanoen erilaisista ainesmahdollisuuksista. Sen perästä on Europan näyttämö muuttunut. Palatessaan täytyy Väinämöisen valita joku erikoinen ^{suopukuisen} suom~~ainen~~ heimo. Hänellä täytyy olla valio-
kansa, "valittu kansa." Mistä hän sen saa ja koskahan Väinämöinen palaa?

Väinämöinen on jo palannut ja kansa hän on jo valinnut. Kansa on Suomen kansa ja Väinämöisen paluu tapahtui siihen aikaan, ^{jolloin} ~~kos~~ ^{kerkkiojan loputtua} ruuden ajan aasun koitti Euroopassa yleensä. Voimme Kalevalan sanoista seurata tätä kansallishaltiamme ja suojelusenkelimme asettaista historiallista kansallisaurasamme yhtymistä.

"Taas minua tarvitaan," kun uusi ai-

361)
ka koittaa ja Euroopan kausat kulkevat kohti vapau-
paa ja sivistyksellisempää tulevaisuutta. Tämä tapahtui
kuten sanottiin keskiajan lopussa, ja Väinämöisen ~~tuulet~~^{vaikutus}
~~tuulet~~^{näkyi} Suomessa ~~niin~~ m. m. Mikhael Agricolan työssä.

„Katsotahan, kääntöhan“, kun kansa
itse rupesi heräämään ja tuntemaan itsensä omaksi
erikoiseksi kansaksi, samalla toivoen vapaampia ulko-
naisia olosuhteita ja elämänehtoja. Tämän pyrkimyksen
ensimmäiset oireet ~~alkoivat näkyä~~^{alkoivat näkyä} noin pari sataa vuotta
sitteen, ja sen seurauksena sisäisesti katsoen — osaksi
ulkonaisuutteen — oli suuri muutos Suomen kansan
historiassa: irtautuminen Ruotsin vallasta ja liittyminen
Venäjän valtakuntaan.

„Uuden sammon saattajaksi“, kun Suo-
men kansa oli henkisesti siihen valmistunut, että se saat-
toi ottaa vastaan muistot menneestä suomalaisesta kult-
tuurista. Tämä tapahtui viime vuosisadalla ^{ennen kaikkea} Elias Lönn-
rotin, mutta myös Snellmanin ja toisten suurmiesten
me työn kautta. Elias Lönnrot oli valittu Väinä-
möisen työaseeksi ja hänen Kalevalansa ynnä kaik-
ki muut runot, laulut, sananlaskut j. n. e. joita on ke-
rätty ja yhä keräillään, muodostavat sen uuden Sammon,
joka Väinämöinen on meille saattanut.

Urt. Sammon merkitystä luvussa 37: „Aikojen vaihteessa.“

"Uuden soiton suoriksi," kun uuden sam-
 mon (Kalevalan) saatuamme ja vanhojen muistojen he-
 vättyä kansan sielussa voimme alkaa itsenäistä
 kulttuurityötä tieteeseen, taiteen, uskonnon, filosofian
 y.m. aloilla. Tämä aika alkoi viime vuosisadalla Kale-
 valan ilmestyttyä, ja sen perästä on Suomen kansa
 todella luonut omintakeista useilla sivistys^{pa}aloilla.
 Suurissa sivistysmaissa puhutaan ja yleisesti suomalais-
 sesta soittotäiteestä, suomalaisesta kirjallisuudesta,
 suomalaisesta rakennustaiteesta y.m. suomalaisista enni-
 tyksistä. Väinämöinen ei ole pettänyt, hänen sanansa
 ovat kirjaimellisesti käyneet toteen.

"Uuden kunnan kulettajaksi, uuden päivän
 päästäjäksi, kun ei kunta, aurinko, eikä ilmaista i-
 loa" — kun kovia kokenut kansamme yhdessä muun maan
 ihmän kanssa kärsii ahdistusta ja tuskaa. Nykyään Su-
 roppa todella kärsii hirveitä synnytystuokkia, ja yleensä
 uskotaankin, että uusi, parempi aika koittaa kans-
 soille, kun ovat nykyisen keirastulen läpi ~~koettu~~ kul-
 keneet. Väinämöisen lupaus tässä suhteessa ei siis vielä
 ole toteutunut, mutta luotamme siihen, ettei hän tässäkin
 ole väärin nähnyt. Nousee Suomellekin vielä päivä, joka
 on kansojen veljespäivä, jolloin jokainen kansa esteettä
 saa tulla pyhittänsä ja sivistänsä ja jolloin

363)
meidän Suomen kansammekin saa tilaisuuden ja ymmärtää velvollisuudekseen noudattaa oman haltiansa ääntä ja luoda omintakeinen, aito suomalainen siivistys ei ainoastaan muutamilla, vaan kaikilla elämän aloilla."

Nyt ei lukijan pitää huudahtaa: "vaan pakanallinen Väinämöinenkö se on meidän suojeluseurakokkimme, hänkö muka on takaisin tullut, hänkö siis Kristuksen sijaan astuisi!" Ken niin huudahtaa, hän ei ole meitä ymmärtänyt. Väinämöinen ei ole "pakanallinen" eikä "kristillinen" enemmän kuin Kristuskaan. Väinämöinen meidän kansallishaltiana on elävä salainen todellisuus, ja jos Kristuksella tarkotamme esim. Logosta, on Väinämöinen tietympi hänen palvelijansa, jos Kristuksella taas tarkotamme sitä suurta vihittyä tietäjää, joka Jeesuksen persoonassa valsi maan päällä parituhatta vuotta sitten, on hän - Kristus - aivan toiselta lainen olento kuin Väinämöinen kansallishaltiana, joka ei kuulu ihmiskuntaamme laisinkaan, eikä hänen työnsä millään tavalla ole ristiriidassa Suomen kansan omintakeisessa kehityksessä ilmenevän Väinämöisvaikutuksen kanssa. Elämän todellisuudessa, kansojen

"Vrt. mitä on sanottu kirjassa: Suomen kansallishaltia."

364)
ja yksötöiden kehityksensä, ei kyöytä toista tai toista
uskon." Sillä kaikki uskonnot ja elämäntutkimuk-
set ovat ~~oljia~~ sisaruksia, oksia ^{ja lehtiä} saman elämän viisau-
den puusta; siinä kysytään ainoastaan, mikälainen ku-
^{Yksilö ja kansa}ntinon ja mitä kukin tekee.

Mutta välttämätöntä on, jos kansa tahtoo
luoda sivistyksen, henkevään, onnellistuttavaan, pysyvään,
että kansa sisimmässään ylläpitää yhteyttä viisau-
salaisen maailman kanssa. Niinkauan kuin muinaisajan
kannat mysteroittensa kautta todella olivat tekemisiin
salaisen veljeskunnan ja viisauuden pyhäin Sampo-temp-
peliin kanssa, niinkauan heidän sivistyksensä kehoisti
ja kantoi hedelmää. Mutta kun yhteys katkesi, joutuivat
kannat kulkemaan omia harhatietään ja heidän kulttuu-
rinsa rappentui. Kristillisellä ajalla on kirkko astu-
nut muinaisten mysteroitten sijalle, osaksi kirkko,
osaksi yliopisto. Alun kirkko ylläpiti sisäistä yh-
teyttä Jeesuksen ja yleensä salaisen maailman kanssa,
mutta vuositöjen vieressä yhteys on tullut yksi höl-
lemmäksi, joten tänä päivänä luultavasti vain harvat
yksiöt kristikunnassa ovat Jeesuksen omia personal-
lisiä opetuslapsia ja ^{muokkajia} ~~evankeliumin~~ nekään kirkonpiirin sisäpuo-
-

1) Tästä asiasta tarkemmin kirjassani "Jeesuksen salikoulu".

305
lella. Väittämätöntä on sentähden, että joko kirkossa
tai sen ulkopuolella herätetään mysteerit kuolleista ja
saatetaan entiselleen alkuperäinen yhteys Jeesukseen
ja salaisen veljeskunnan kanssa, jos tahdotaan jor-
votaan, että nykyinen kristillinen kulttuuri jätkeisin
kehittyisi ja henkerväytyisi.

Eikä tämä mysterioiden renässansi
saata tapahtua muulla tavalla kuin siten, että ku-
kin kansa ensin löytää oman korkeamman itsensä.
Viime vuosina valmistui kristikunta takaisin, sen
on suomalaiset teidämme omasta historiastamme.
Korkeamman itsensä löytäminen merkitsee kansalle,
jolla on menneisyyttä takanaan, että se unhotuksen
yöstä nostaa päivänvaloon kaikki mitä sen muinais-
sessa ontisyydessä oli henkeviä, jaloa ja kaunista.
Eikä tähän riitä peljas muodollinen muisteleminen,
vaan muinainen henki on uudestaan ja kirkus-
tettuna herätettävä eloon kansan tajunnassa. Sen-
tähden Väinämöisen takaisintulo Suomen kansaan luomus-
linnutt vanhojen muistojen elvyttäminen, uuden Sam-
non takominen j. n. e. Muodollinen työ on osaksi
jo tehty. Suomen kansaan ^{tehtävänä} ~~elossa~~ on nyt muinaisen
Väinämöisheijon ja viisauden uudestaan elvyttäminen
ja sulattaminen nykyiseen kristinuskon kervat-

366)
Tamaan ja valistamaan tajuntaan. Ja ~~lähellä~~ kahdes-
kymmenes vuosisata on & näkevä, missä määrin
Suomen kansa — samoin kuin muut kansat — onnisto-
tuu tässä suurenmoisessa työssään. Eäinämöiseen lupaus
meillä on, ja että hän, kallis kansallishaltiamme,
tekee puolestaan, mitä hänelle kuuluu, siitä olem-
me varmat...

Suuni jo sulkee pitäisi,
Kiinni kieleni sitoa,
Laita virren laulainnasta,
Hereti helijännästä:
"Eipä koski vuorokana
Lakke vettäni loputen,
Eikä laulaja hyväinen
Laula tyyni taitoansa;
Mieli on jäämähän parempi
Kuin on kesken katkemahan."
Nun luonen, lopettanenki,
Herennenki, heittänenki...
Elkätte hyvät ihmiset
Tuota vuoksi otelko,
Jos ma lapsi liioin lauloin,
Pieni pilpatin pahasti!
En ole opissa ollut,
Käynyt mailla mahti miesten,
Saanut ulkon sanoja,
Loitompata lausehia...
Vaan kiutenki, kaikitenki
Lauu hiikin laulajoille,
Lauu hiikin, latvan taitoin,
Oksat karsin, tien osoitin;
Siitäpä nyt tie menevi,

vand.!

Ura uusi erkenevi
Lajemmille laulajoille,
Rusonhammille ranoille
Nuorisossa nousuvassa,
Kansassa kasuavassa.

